

2658

פרוטוקול מס' 214

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', ד' בתמוז תשל"ג - 4.7.1973, בשעה 8.45.

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
א. ריפלט - היו"ר
ב. אליעד
ח. גרוסמן
מ. ידיד
ש. לוין
ד. קורן
א. רזיאל-נאור

מוזמנים:
מר ברגסון - מנהל פחוז ירושלים
י. מגן - מפקח במחוז ירושלים

מזכירת הועדה: ד. פלר

רשמה: מ. כהן

סדר-היום: מסקנות הועדה לבדיקת המצב בבית-הספר כי"ח בירושלים.

-484-

(נתקף ביום 16.7.73)

4.7.1977

.2.

אני פותח את הישיבה.

יו"ר א. רימלט:

על סדר יומנו דו"ח הועדה שמונתה לבדיקת המצב בבית-הספר כי"ח. הועדה נתמנתה בהתאם להמלצתנו. בסיכום ובודתה נתפלגה הועדה לשתי יחידות בנות שני חברים כל אחת, והוגשו שני דו"חות. דו"ח אחד הוגש על-ידי מר ש. כהן, מפקח מטעם משרד החינוך והתרבות, וד"ר י. באשי, איש בית-הספר לחינוך של האוניברסיטה. הדו"ח השני הוא של מר א. כהן, נציג סניף הסתדרות המורים, וד"ר פ. יעקבי, איש ציבור ותיק, שהיה במשך שנים חבר מועצת עיריית ירושלים.

המשותף לשני הדו"חות הוא שצריך לעשות די להגריא את המצב בבית-הספר. אם כי נזכרו בדו"ח אפשרויות לדלל את בית-הספר, לפזר את התלמידים, עד כדי סגירתו - אין באף אחד מן הדו"חות ביעה ברורה שיש לדללו, לפזר את הילדים או לסגור אותו. אבל יש הבדל סודי אחד בין שני הדו"חות: שנים מחברי הועדה חושבים שיש ספק אם מסיבות הפיחדות הקיימות יוכל המנהל לשקם את בית-הספר. ספק זה מובע וזהירות. לעומת זאת הדו"ח השני מדבר בשבח של המנהל, שהשיג את המטרות והיה צריך להשיגן ושהיה מסוגל להשיגן, מבחינת התנאים האובייקטיביים, לא מבחינת תנאים סובייקטיביים. כך אני רואה את הדברים כפי שהתרשמתן הדו"חות.

לאחר דברי פתיחה אלה, נשמע את דברי

ג. ברגסון.

גם אני הייתי מגיע לאותן מסקנות באשר לרוח שני הדו"חות. בכל אחד מהזוגות ש איש חינוך ואיש ציבור שאינו קשור במישרין בחינוך או בבית-ספר. אני מסכים שהמשותף בין הדו"חות רב הרבה יותר מאשר הפריד ביניהם.

ג. ברגסון:

מה יכולה היתה להיות המסקנה שלי לגבי בית-הספר על סמך הדו"חות האלה? לא מצאתי סמוכין להחלטה חד-משמעית ויש לפטר את המנהל. אני יכול גם לומר לחברי הועדה שלאחר שיקום מוסד - הוא שוקם בראש ובראשונה מבחינה פיזית, אבל זה תרם ללא ספק להרגשת הילדים והמורים גם יחד - נוצרו תנאים טובים מאד. ואילו יכלו ובדי ועדת החינוך עוד לפני סיום שנת הלימודים לסייר בבית-הספר, היו מתרשמים. עכשיו זה בלתי אפשרי, כי כבר יצאו. לחופשת הקיץ.

ועדת החינוך של הכנסת השמינית תוכל לעשות זאת. אינני מניח, לפי הדו"חות, שהבעיה תיפתר לגמרי. נוסף על כך יש תסיסה ציבורית מטביב.

יו"ר א. רימלט:

לאחר שהגעתי למסקנה שאי אפשר לפטר את המנהל, עיינו הישב בהמלצות של שני הזוגות כדי לראות מה לעשות ולא עשינו עוד כדי לחזק את בית-הספר ולהבטיח לו תנאים טובים יותר לעבודה. אני חושב שבחלקו כבר עשינו. אילו יירשתי, הייתי יכול להצביע על כל אחד מהסעיפים. כללית אני רוצה רק להדגיש לגבי שנת הלימודים הבאה דבר שהוא חשוב לנו: התסיסה הציבורית ויבנה כפי שאנחנו מתרשמים ממנה. נפגשתי לפני שבוע עם היושב-ראש וחוקי של ועד ההורים. היריבים כבר מכירים בעובדה שיש ועד חוקי, לא יה שהם כביכול מדברים בשמו. שמענו ממנו על שיתוף פעולה הדוק מאד עם ההורים.

ג. ברגסון:

ניתנו הטבות, ואנחנו כבר רואים את

זסימנים לכך.

לגבי שנת הלימודים תשל"ד - אני רוצה להדגיש שתקן השעות של בית-הספר הועמד על למעלה מ-1,000 שעות, ל-445 ילדים. למען ההשוואה: בבית-הספר כי"ח מדובר על 1,029 שעות ל-445 ילד; לעומת זאת ברמת-אשכול, בבית-הספר יד המורה, שגם שם יש חלק גדול מאד של ילדים טעוני טיפוח - 1,021 שעות ל-981 ילדים. כלומר לכי"ח נתנו כמעט כפול. בבית-הספר בית הילד יש 587 תלמידים, עם 702 שעות. ואת אומרת שבכי"ח הגברנו בכל האפשרויות: לכיתות טיפוליות, לחינוך מיוחד. יש בבית-הספר 6 כיתות לחינוך מיוחד, כדי לאפשר פעולה אינדיבידואלית בטיפול בילדים.

4.7.1973 - מר ברגסון

מספר התלמידים בכיתות ח' פחת. במקום 4 כיתות יהיו עכשיו רק 3. לעומת זאת גדל מספר הילדים בכיתות א', שלא כמצופה. זו אולי ההוכחה הטובה ביותר לכך באיזו מידה השפעת האנשים שמינו את עצמם אינה פועלת. אף על פי שהורים יכלו לבחור בין שני בתי-ספר נוספים, הם רשמו את ילדיהם לכי"ח. ובתי-הספר האחרים נמצאים במרחק קטן מאד.

היו"ר א. רימלט: האם הכיתות הנמוכות הן פעלתניות?

כן.

מר ברגסון:

אשר להמלצות הקונקרטיביות שבדו"ח - מדובר על ניצול יעיל יותר של יום לימודים ארוך. לזה ודאי נקדיש תשומת לב מיוחדת. גם אנחנו מודים שהיתה איזו חולשה בניצול יעיל של השעות, וזאת מפעל התנאים הפיזיים שלא איפשרו זאת. עכשיו יש בבית-הספר אולם התעמלות, חדר אוכל, חדרי מלאכה, פרוזדורים גדולים, כל מה שנחוץ כדי להפעיל בית-ספר כהלכה. כמו כן הזרמנו סכומים ניכרים לעזרי לימוד, ונמשין להזרים.

מבחינה מקצועית אני אופטימי.

י. מגן:

אני רוצה להסב את תשומת לב חברי הועדה לספר חשוב מאד שיצא בארצות-הברית, המדבר על "סף". אקרא מתוכו שני משפטים: "הרוצה לעמוד על בעיותיהם של תושבי שכונות העוני חייב לתת דעתו בין השאר על כך שתנאי מצוקה חמורים עלולים להיות סף שמעבר לו או מתחתיו לא תיתכן כל פעילות תקינה של מוסדות חברה, בתי-ספר, גם אם נשקיע בהם הון תועפות". רוצה לומר שאם הסף הזה הוא ברמה מסויימת, מתחתיו לא תיתכן פעולה משמעותית. שני הדו"חות שלפנינו מתלבטים איפה בדיוק הסף, ומה ניתן לעשות מעבר לסף, ביחוד בפנומנון אחד, והוא מספר הילדים הקשים, הבלתי מסתגלים, בכיתה אחת. באותו ספר כתוב: "בכיתה רגילה אפשר למצוא לפרקים 2-3 ילדים מתפרעים בקביעות. לעומת זאת שכיחים יותר בכיתת עוני 5-6 מתפרעים כאלה. ואין כאן רק הכפלת הבעיה, אלא גם שינוי מהותי". כלומר זו לא רק בעיה כמותית, אלא זו ממש בעיה מהותית איכותית. וכאן אני מסכים עם היו"ר הועדה ד"ר רימלט, שכבראה בית-הספר יישאר בעייתי הרבה שנים, אם יישאר בכלל.

אבל מכאן לא נובע שום דבר, ואין שום מיתאם בין תיפקודו של המנהל שהוא נושא הועדה הזאת, ובין מה שקורה בבית-הספר. אבל שתי הועדות גם יחד פצאו שהוא איננו פסול. אחת מצאה שהוא אפילו מתפקיד כדיבעי, השניה פצאה שהוא פחות או יותר בסדר. (מנהלים שהם פחות או יותר בסדר יש לנו מאות בארץ).

אני רוצה להסב את תשומת לב הועדה לארבעה דברים קטנים שהם אינדיקטורים חשובים לפתרחש בבית-הספר. אחרי שנחנך הבנין החדש, מצאתי ארבעה סימנים: הקישושים שהילדים והמורים צבעו בהם את הקירות - לא נפגמו; השמשות לא נופצו; בתי-השימוש נקיים, ואין תסיסה ציבורית. זה היה בחודשים מרץ, אפריל, מאי ויוני. זו עדות מהימנה. אלה סימנים שאני בוחן בהם גם בתי-ספר אחרים, לא כל שכן בית-ספר ככי"ח.

יש תפנית משמעותית לגבי הדרכת מורים, ביחוד בכיתות א'-ד', שם נעשית פעולה טובה למדי. (א. רזיאל-נאור: על-ידי המנהל?) - ההדרכה נעשית לאו דוקא על-ידי המנהל.

יש ענין של הגמשת התקן. בכיתות ו'-ח' נעשים תכנית שונה מהמקובל. הילדים יותר פעילים, יותר יצרניים, עסקו יותר באמנויות.

מה שלא נעשה, ואינו תלוי בנו, זה הענין של הגברת התקן של הפסיכולוג, ובעיקר של העובדת הסוציאלית. לה יש כר נרחב לפעולה. והיא באה רק פעמיים בשבוע לבית-הספר. זה מעט מאד.

ככמה ילדים היא מטפלת?

ח. גרוסמן:

בכ-100 ילדים.

י. מגן:

ואתם סבורים שצריך לטפל ביותר ילדים?

א. רזיאל-נאור:

מספר הילדים שמחכים בחוץ לטיפול הוא גדול, והיא אינה מגיעה אליהם. צריך

י. מגן:

להגדיל את המשרה. היא עובדת כשליש משרה.

התענינתי בנושא. אינני יודע מה מצב התסיסה הציבורית סביבו עכשיו, אינני יודע אם לא יתעוררו עוד בעיות. בפגשתי עם המנהל. זה אדם בעל רמה מבחינה תרבותית, עושה רושם טוב מאד. אבל יש גם בעיה של גיל. ייתכן שהוא מנהל מצויין. אבל לפי מה ששמענו כאן, עיקר הבעיה היא של הילדים המתפרעים. מר מגן פוסר שבחודשים האחרונים הכל כתקנו, וזה משמח.

ג. אליעד:

אני מבין את כל הקשיים. קראתי היטב את שני הדו"חות. אני שואל האם אי אפשר להעמיד לרשות המנהל צוות לעזרה, בדמות של סגן מנהל או מורה גבר? כמה גברים יש בבית-הספר הזה?

י. מגן:

יש בבית-הספר שלושה מורים. אחד בן 20-30, ושנים בני 50-60.

אני חושב שזאת הבעיה. בבית-ספר קשה כזה צריך להיות מנהל צעיר יותר, בעל מרץ. המנהל הנוכחי אולי יכול היה להיות מנהל מצויין ברחביה, אבל לא שם.

ג. אליעד:

האם השפעת עליו? אחרים לא הצליחו.

היו"ר א. רימלט:

לא, חלילה. אינני מוכן לפתור בעיות על גופותיהם של אנשים. הוא איש תורה ותרבות. ייתכן באמת שמשרד החינוך צריך לדאוג לכך שבבית-ספר מסוג זה יהיה צוות גדול יותר של מורים גברים בגיל צעיר יותר, לפחות אחד בשנות השלושים שלו, שיהיה סגן המנהל, שיוכל להיות לעזר למנהל, שיוריד מעליו את הבעיה של השתלטות על הילדים המתפרעים. מבחינת הרמה הפדגוגית התרבותית יכולה להיות לבית-ספר זה רמה יפה מאד, אבל יש בעיה של משחק עם הילדים, ריצה אתם וכו'. זה חשוב מאד, כדי שלא יתפרעו בחוץ. על המשרד לחשוב בכיוון זה, וייתכן שתמצאו פתרון שיניח את דעת כל הצדדים.

ג. אליעד:

אני שמח על האופטימיות של מר ברגסון. אבל אתה יודע היטב מה זה כשיש מישור שמעוניין בהתנסות ציבוריות. אני מציע להשקיע מאמץ בנקודה זו שהעליתי, ולהבטיח לבית-ספר זה עזרה. המורות מצויינות, אבל בכל זאת צריך לעשות יותר.

היו"ר א. רימלט:

בדו"ח של כהן-יעקבי יש המלצה בדבר העברת כיתות ז'-ח' למקום אחר.

מר ברגסון:

זה תלוי במיפוי של עיריית ירושלים. כרגע אין באזור זה כל אפשרות להקים

חטיבת ביניים.

איפה תהיה חטיבת ביניים שתכלול את הכתות האלה?

היו"ר א. רימלט:

צריך לקום פוסד חדש שיכלול את כ"ח, תחמונני. הוא לא יהיה בשנה הבאה.

מר ברגסון:

בשני הדו"חות מדובר על איבחון טוב יותר של ילדים מפריעים, חריגים, ופרעים. ענין זה של האיבחון תלוי בעירייה. אם האיבחון ממליץ על טיפול מסויים, הוצאת ילד מהכיתה או דבר אחר, אני מניח שמינהל המחוז יעשה מאמצים לפעול.

היו"ר א. רימלט:

זה יותר ענינה של עיריית ירושלים.

י. מגן:

שמעתי שהמלצה שמופיעה בשני הדו"חות, לשפר את הנחיית המורים, מתקיימת או

היו"ר א. רימלט:

תתקיים.

זה נעשה וייעשה.

י. מגן:

בדו"ח אחד מדובר על עבודת צוות טובה ומסורה, אבל חסר כוח אדם. אני מבין שהכוונה למורים מקצועיים. (מר ברגסון: כן).

היו"ר א. רימלט:

אני רוצה להתייחס לדברים שעורר חבר הכנסת אליעד. לא דיברתי עם המנהל, אבל שמעתי עליו רבות וטובות. עם הגבלה זו שלא דיברתי אתו, הגעתי להכרה ברורה שהוא מנהל מצויין, אך לא בבית-ספר זה. הוא יכול היה להיות מנהל בית-ספר תיכון, מסודר, עם צוות מורים וכו'. מר אליעד מציג לתת לו עזרה טובה. עזרה טובה היא משמעותית אם הנעזר הוא טוב במקום הזה. אבל עזרה לא באה במקום המנהל. אני יודע שיש כאן עמדה ברורה של הסתדרות המורים. אני מבין שמשרד החינוך עשה נסיונות להציע למנהל בית-ספר אחר, יפה, מסודר, שיהיה לו בו יותר סיפוק. ייתכן שהוא סירב בגלל ההסתה הציבורית, שלא יראה שהוא נכשל, ובזה איש אינו רוצה.

אני מציג חומר למחשבה למשרד החינוך ולמנהל המחוז: לאחר ששנת הלימודים נסתיימה, לאחר שאיש בועדה שנתפנתה לא הציע לפטר אותו - הייתי ממליץ לשקול להציע לו בית-ספר אחר, בירושלים. הוא לא יעקור עכשיו מירושלים למקום אחר. אינני יודע גם אם יש מה להציע לו. אבל אם יש - הייתי ממליץ לשקול זאת.

לא רק בגלל הסף יש שם בעיות. אם יש שם 35 ילדים ממשפחות שיש להן 8-12 ילדים בבית, שחיים בתנאים של תת-דיור, הרי זה תרכיז ותמצית של הבעיות החברתיות שישנן אצלנו, המתמקדות בירושלים, יותר מאשר ברוב הערים האחרות. יכולה להיות משמעות לטיפול אם הוא נעשה פזד כל הגורמים והמוסדות הנוגעים בדבר, מבחינת דיור, שיכון וכו'. יש שם משפחות מרובות ילדים שהאב ברח מהבית, השאיר את האם עם הילדים, והיא צריכה לדאוג לפרנסתם. האם יש כאן ענין לחינוך? כאן יש ערך להוצאת הילדים לפנימיות, אבל אנחנו יודעים את הקשיים.

לכן אני אומר שהבעיות יישארו, גם אם יהיה המנהל הטוב ביותר. די"ר ביליצר לא ילך להילחם. יש מורים שמרגישים את עצמם מעורבים יותר ורוצים להצליח, הם פונים וכותבים ומסעירים את הציבור. הוא לא יעשה זאת. לכן אני חושש מאד שהבעיות תישארנה. אבל אדם צעיר, בשנות השלושים שלו, שמכיר את הבעיות, שקרוב יותר לבעיות, שמבחינת חזויותיו קרוב לנושא, יכול היה לעזור כאן. לד"ר ביליצר יש לב יהודי רגיש, אבל זה איננו מספיק במקרה זה.

אני מתנגד לזרוק אנשים לכלבים. צריך לדאוג לפרנסתם. אבל מה היסוד שעלינו להתחשב בו, הילדים או המנהל? אני אומר: הילדים. הילדים או המורה? הילדים. זה אחד הדברים שגם כל מורה צריך לדעת.

אני רוצה להציע לחברים שנבקש את מנהל המחוז לדווח לוועדת החינוך בכנסת הבאה על המצב בבית-הספר. סו' בשבט זה תאריך טוב, זה כבר אחרי ההתארגנות של בית-הספר לקראת השנה החדשה. העירייה ודאי תעשה שיפוצים בבית-הספר לקראת שנת הלימודים הבאה, ואז אפשר יהיה לשמוע אם יש איזו התקדמות, גם בנושא הטיפול בילדים.

נ. אליעד:

עקרונית אני מסכים עם כל מה שאמר היושב-ראש, ואני גם תופך בהצעתו. אני רוצה רק להבהיר נקודה אחת. אני גדלתי באוירה כזאת, בחברה ובסביבה כזאת. היו לנו גם מורים שלא השתלטו על הילדים. אבל היתה להם השראה. אני ער לזה שלצערי אין לנו הרבה אנשים עם השראה, עם איזה מטען רוחני. לא קל למצוא היום בקרב מורים את אותה השראה שהייתי רוצה שתהיה בבית-ספר כזה. לכן אולי צריך להוסיף לבית-ספר כזה תפקיד של סגן מנהל, שיהיה האיש הדינמי, המעורב.

4.7.1973 - א. רימלט

היו"ר א. רימלט:
 לסגן מנהל אין סמכות. אם יש בבית-ספר סגן מנהל, זה לא אדם שנבחר לסגנות ושיכול אחר כך להיות מנהל, אלא תפקידו לעזור למנהל, אם זה בחצר בזמן ההפסקות או כדומה, מתוך נוחיות. אבל כדי שאדם יוכל לבוא לעיריה ולתבוע, צריכה להיות לו גם סמכות, שנובעת מהתפקיד. אני הייתי מנהל מחלקת חינוך, אני יודע מה הגישה.

ג. אליעד:
 אני בכל זאת חושב שיש ערך לכך שאנחנו נאזן את הצורך גם בהשראה רוחנית, דוקא בציבור כזה. ברור, אם אפשר היה למצוא אדם צעיר בן שלושים עם שאר-רוח, עם רמה, עם כל המידות יחד - אני מתאר לי שגם משרד החינוך היה שמח לזה. אם לא, יש לדאוג לעזרה של סגן מנהל צעיר, וזה יכול להיות שיתוף פעולה פורה ביניהם.

ח. גרוסמן:
 אני יותר שקטה עכשיו ביחס לבית-הספר כי"ח. אנחנו עוסקים בבית-ספר זה הרבה זמן. אם כך, ואם מגלגלים את העניין ויש לחצים - אני שקטה. העניינים יסתדרו הרבה יותר טוב משהיו מסתדרים בלי קבוצת הלחץ הזאת שאנחנו משתייכים אליה. נוכחתי לדעת שכאשר מתחיל לחץ והציבור מתחיל לספול בבושא, העניינים זזים. אינני מאושרת מפצב זה, אבל זו עובדה. לכן במה שנוגע לבית-הספר כי"ח, אני משערת שאותה הטבה שמצביעים עליה באמת קיימת, והיא תלך ותגבר.

אינני מכירה את המנהל. אבל בתור פרינציפ אינני יכולה לקבל שבמקומות כאלה השיטה היא שצריך להשתלט על הילדים. אני מבינה שבבית-ספר כזה צריך לתקוף את הבעיות של הילדים ושל בית-הספר בכל החזיתות, לא רק בחזית של השעור. ומכיון שפה המצב לא טוב, אולי נרכז את התביעות שלנו בנקודות אלה.

אני יודעת שיש תקן לעובדות סוציאליות. יש בתי-ספר שאין בהם בכלל עובדת סוציאלית, יש בתי-ספר שיש בהם עובדת סוציאלית במשרה חלקית. לפי מה שמענו פה, הרי עובדת סוציאלית בשליש משךה בבית-ספר כזה - זה איננו מספיק. קבה המידה איננו כמה ילדים יש בבית-הספר, אלא כמה ילדים זקוקים לטיפול של עובדת סוציאלית ופסיכולוג. אני יודעת שבכל הארץ התקן איננו לפי מספר המקרים הזקוקים לעזרה וטיפול. אבל בבית-ספר זה צריך להפעיל את מלוא התקן.

כשירגעו הרוחות אפשר יהיה להחליף את המנהל. השאלה היא אם עומד בפתח אדם מתאים לזה. אנחנו מכירים את הבעיה, מי הולך לבתי-ספר כאלה. פורים טובים, מנוסים, בעלי כושר, או שבכלל בורחים מהוראה, בפרט מהוראה בבתי-ספר כאלה. אנחנו יודעים את האמת. אם המנהל הזה ילך, האם יש ערובה שמי שיבוא במקומו יהיה גם פדגוג, גם בעל שאר-רוח, גם בעל סמכות? לעתים רחוקות מוצאים באדם את כל התכונות האלה יחד.

מי שצריך לבדוק זאת, שיבדוק זאת. אינני מציעה שאנחנו נרכז את כל האש בנקודה הזאת של המנהל, אלא בנקודה של תוספת אמצעים, שירותים טיפוליים.

חוץ מזה, המצב הפיזי של המבנה גם הוא מהווה מקור השראה. ילדים מהסביבה הירודה ביותר, כשהם נכנסים למבנה יפה, טוב, זה מיד משרה עליהם אורה אחרת. שיפורים ושיפוצים יש לעשות בחופשת הקיץ, לא בהתחלת שנת הלימודים.

היו"ר א. רימלט:
 בדרך כלל עושים זאת בימים הראשונים של הלימודים. אני מסתובב בבתי-ספר, ומכיר את הבעיה.

מר ברגסון:
 המבנים היום גדולים יותר והתקציבים לשיפוצים גדולים יותר מאשר בעבר. משקיעים הרבה יותר כסף. המטראז' של בתי-הספר גדל, המערכת גדלה, וזה מצריך יותר פועלים. כוח האדם לא גדל בפרופורציה ישירה.

מ. י. ד. ר.:

בעיית החינוך מפותלת מבחינה מינהלית
בין משרד החינוך ובין העיריות. אני
רוצה לשאול באיזו מידה יש תיאום או שיתוף פעולה בין משרד החינוך
ועיריית ירושלים בקשר לתיקונים ושיפוצים וכל הדברים המוטלים דוקא על
העיריה ולא על משרד החינוך. אינני רואה פה את נציג העיריה, ולא
שמענו ממנו מה מתכננת העיריה לקראת שנת הלימודים הבאה.

דובר פה על המנהל. באחד המסמכים
כתוב בצורה מודגשת שאמנם למנהל יש שני סגנים, אבל הם מטפלים בעניינים
מינהליים, ואילו הוא מרכז בידיו את כל הפעלת בית-הספר, קשר עם גורמי
חוץ, קשר עם ההורים, הפעלת יום לימודים ארוך וכו'. מצד שני אופרים
כאן שטוב היה לו החליפו את המנהל. איך מתיישבים הדברים? צריך להטיל
חלק מהתפקידים על אחד הסגנים. אינני מתאר לי איך הוא מסוגל, מבחינת
כוחו היום, להתגבר על כל המכשולים כשהוא מרכז בידיו את כל הסמכויות.

מה יהיה מספר התלמידים בבית-הספר זה
בשנת הלימודים הבאה? מה אתם מתכננים, לאור המבצנים והגדויות? מה
התכנית להפעלת בית-הספר בתשל"ד?

א. רזיאל-נאור:

גם אני רוצה להעיר על הקשר בין משרד
החינוך והעיריות, ועל חלוקת הסמכויות.
לא פעם אנחנו נתקלים בזה - וגם היום שמענו ספר מגן במשפט מוטגר -
שאוטמים: זה בעצם לא עניינו, זה בעיקר ענינה של העיריה. אבל אסור
לנו להישאר בידועה זו בלבד. אמנם יש דברים שמחובתה של העיריה לעשותם,
החל בהחזקה, סידור וכיו"ב, ועד דברים יותר רציניים. אבל משרד החינוך
איננו יכול לתת לעיריה להישאר בידועה שהיא צריכה לעשות זאת, אלא הוא
צריך לעקוב אחרי הביצוע. לא פעם נתקלתי בכך שתיקונים יסודיים,
כמו התקנת הסקה, משאירים לחודשי החורף והקור. משרד החינוך אינו יכול
לתת לעיריות להתנהג כפי שנוח להן, או שבגלל סיבות שונות יש להן סולם
עדיפויות אחר.

ודאי שכך הדבר גם ביחס לעובדת
הסוציאלית ולשירות הפסיכולוגי. נכון שהעיריות צריכות לתת לכך את
התקציבים. אבל מה עושה משרד החינוך כדי שהעיריות אמנם תעשינה זאת?
העובדה הזאת של התמוטטות בית-הספר כי"ח לא קרתה במספר חודשים או בשנה
אחת. היא התגבשה במשך שנים, וכל אחד הטיל את האחריות על זולתו, או
בכלל לא חשב שצריך להקדיש לכך תשומת לב.

אני שמחה שבית-הספר התקדם. זו רק
הוכחה שאם עושים, אם פועלים - יש גם תוצאות. השאלה היא אם אפשר
להסתפק בזה.

קודם היתה דעה כמעט כללית שצריך
להחליף את המנהל. נראה לי שהנטייה עכשיו היא להשאיר את הדברים כפי
שהם. הזרימו כספים, הוסיפו אמצעי עזר והדרכה, יום לימודים ארוך
וכן הלאה. אבל במה שנוגע למנהל, זו בכל זאת נשאר שאלה מרכזית
מאד. אנחנו נתקלים בתופעה זו גם בבתי-ספר אחרים, ששולחים מורה חלש
ומנהל חלש לבית-ספר חלש. זה לא יכול להיות הפתרון. אני בהחלט בעד
שמירת כבודו של המנהל. אבל נראה לי שאם עכשיו תהיה איזו רגיעה, צריך
לטפל בכך, ליצור את אפשרות החלפתו, אבל רק בתנאי שיימצא מחליף מתאים.
אם לא, אסור סתם לעשות ניסיונות בבית-ספר זה. אם כבר יש שיפור, אסור
לקלקל אותו. השאיפה לדעת צריכה להיות החלפת המנהל באיש מתאים
יותר, דינמי יותר. זה צריך להיות אדם שהעניין קרוב ללבו ורוצה לחולל
שם איזה מעשה חינוכי חשוב, לא בית-ספר שיגדתי. ודוקא במקומות כאלה
יש אפשרות לעניין אנשים שיש להם זיקה לדברים. אם ינסו, אולי ימצאו.
אם לא ינסו, ודאי שזה לא יופיע מאליו.

גם אני מבקשת לדעת מה התכנית לשנה
הבאה, מה חושבים בקשר לכיתות הביניים, האם תהיה חטיבת ביניים או לא,
ומה בכלל התכנית לגבי האזור הזה? האם תשאירו את זה רק בידי העיריה,
או שיש לכם דרישות כלשהן מהעיריה? כמו כן אני מבקשת לדעת פרטים ביחס
לצוות המורים ושעות התקן.

4.7.1973 - א. רזיאל-נאור

אני שמחה לשמוע שיש נטייה להגמיש כאן יותר את התקן. אבל צריך לעמוד על המשמר ולא לתת לדברים להיכנס לשיגרה ולהסתפק בכך שיש הטבה. הטבה היא רק מצב ביניים, ולא צריך לאבד את מה שהשיגו.

מר ברגסון: לשאלה בעניין האיבחון, וסידור לאחר האיבחון - במסגרת בית-הספר היו השנה שלוש כיתות למופרעים, כלומר ילדים שאובחנו כמופרעים, ביניהם שתי כיתות ח' של ילדים שאובחנו כמופרעים ושתי כיתות ח' רגילות. בכיתה אחת של מופרעים היו 12 ילדים, בשניה - 11. כלומר 23 ילדים בכיתות ח' היו מופרעים.

הי"ר א. רימלט: מה היה הטיפול בהם, חוץ מבידוד?

מר ברגסון: הם היו בכיתות לחינוך מיוחד, עם מורים לחינוך מיוחד. זה היה במסגרת המחלקה לחינוך מיוחד, אבל לא הוצאו לבית-ספר מיוחד. יש שם גם כיתה טיפולית.

לשנה הבאה כבר אישרנו ארבע כיתות במסגרת החינוך המיוחד, עם 132 שעות, זאת אומרת 4.5 משרות. לשם יועברו הילדים שאובחנו כנזקקים לחינוך מיוחד. נשארת עוד כיתה אחת של ילדים מופרעים, אלה שעולים לכיתה ז', ושלוש כיתות אחרות - פיתה טיפולית או מסייעת, או כיתה הכנה לילדי כיתה א' שאינם בשלים.

בשנה הבאה, נוסף על הפסיכולוגית והעובדת הסוציאלית, יש לנו כבר בתקן 3 שעות ליום למורה-יועץ, שגם הוא פסיכולוג. זה כבר מובטח. תפקידו ליעץ לילדים, להורים וגם למורים. גם זה מעבר למה שמקובל בבתי-ספר.

לשנה הבאה שריינו 5 משרות, 144 שעות במסגרת יום לימודים ארוך, עם אפשרות להגמשה מסויימת. יכול להיות שכיתה מסויימת תאריך את שהייתה בבית-הספר עד שעה 2-3 אחר הצהריים, וכיתה מסויימת ייתכן שנחלק אותה לפעילות חוגית. יש בבית-הספר מסעדה, עם מורה לתזונה במשרה מלאה.

יש בבית-ספר זה 80 שעות שבועיות להקבצה, החל מכיתה ו'. זה מאפשר לימודים בהתאם ליכולת האינדיבידואלית של התלמידים. הבאנו בחשבון שצריך לנהוג עם המוסד הזה אחרת משאנחנו נוהגים בבתי-ספר אחרים.

נ. אליעד: האמצעים רבים. השאלה היא אם הכושר מתאים.

מר ברגסון: לגבי המנהל - אנחנו הרי פועלים בחוץ ציבור. אני מסער לי שאילו היום היינו נותנים למנהל הוראה לעבור לבית-ספר אחר, על אפו ועל חמתו, בהתנגדות של הסתדרות המורים - למחרת יבואו ההורים של אותו בית-ספר לוועדת החינוך של הכנסת ויגידו: בכ"ח המנהל הזה איננו טוב, אז אתם נותנים אותו לנו? אנחנו נשבת את בית-הספר. ירושלים עיר קטנה, אי אפשר להתעלם מזה. מאחורי ד"ר ביליצר עומדת הסתדרות המורים, וכן כל צוות המורים של בית-הספר כאיש אחד. ובכן אי אפשר לעשות זאת.

אשר לסגן - יש בבית-הספר הזה סגנים. אדם לפי התיאור של חבר הכנסת אליעד לא יבוא להיות סגן. הוא יגיד: אני יכול להיות מנהל בפני עצמי. אנחנו פועלים במציאות מסויימת, וחייבים לראותה. כשיש קטסטרופה ממש, אין מנוס, לא נפקיר בית-ספר. אז אנחנו מפטרים מורים. יש עולים חדשים שאינם מסתדרים. הילד עומד בראש דאגתנו. השנה הוצאנו בירושלים שלושה מורים לגימלאות מלאות, לפני גיל הפרישה. ונמשיך לעשות זאת, במידת הצורך.

אני מקבל את ההצעה לרווח לוועדה עד סוף בשבט על מה שאנחנו עושים. אני מקבל את ההצעה להגביר את חלקה של העובדת הסוציאלית בבית-ספר זה. יש בבית-ספר זה 90 ילדים ממספחות

4.7.1973 - סדר ברגסון

שחיי המשפחה אינם תקינים: 20 ילדים ממשפחות שהורים גרושים; 20 ילדים יתומים מאב או אם; 15 ילדים ממשפחות שבהן מחלות קשות; 25 ילדים ממשפחות שיש בהן סכסוכים קשים, ו-10 ילדים עם סיבות אחרות. כלומר 90 ילדים ממשפחות שמהות בעיה במוסד זה.

א. רזיאל-נאור: יש צורך בשתי עובדות סוציאליות לבית-ספר זה בלבד.

ב. אליעד: אם כך, לפה יש שם עובדת סוציאלית רק בשליש משרה?

מר ברגסון: זה מה שנתנה הרשות המקומית. היועץ החינוכי צריך לעשות חלק מעבודת העובדת הסוציאלית. לשנה הבאה יוצמד לבית-הספר קצין ביקור סדיר, שגם הוא סמלא חלק של תפקידים סוציאליים.

אבל אם נראה את כל שירותי העזר, שליש עובדת סוציאלית, שליש פסיכולוג, שלוש-חמישיות של יועץ חינוכי, קצין ביקור סדיר - שירותי העזר מתחילים לקבל שם אף שהיא צורה המאפשרת לפעול. יש על אנשים אלה סמונים בזרועות שונות. יש לנו כלל של תיאום ועבודה בין-צוותית, שסמונים עליהם השירות הסוציאלי והשירות הפסיכולוגי של העיריה. אין סגום מזה שהמנהל יהיה המתאם.

בראשית השנה נפתח סמינר למנהלים בירושלים, במגמה שיידעו איך לתאם ולנהל עבודה של שירותים שונים.

אשר לתיאום עם העיריה והשפעת המשרד על העיריות - מה שנקבע בחוק, נקבע בחוק, ואנחנו פועלים לפי זה. אני חושב שאנחנו פועלים בתיאום הדוק מאד עם עיריית ירושלים, על אף חילוקי הדעות שיש לנו פה ושם. הלחץ שלנו עכשיו על הרשויות המקומיות ביחס לשיפוצים שיש לעשות ולא לדחותם, יש לו לדעת שיניים חזקות מאד. כי התקציבים הגדולים לשיפוצים באים עכשיו באישור המשרד, והם מסתכמים במיליונים.

ש. לוי: האם לא יקימו שם בנין חדש?

מר ברגסון: לא.

היור א. רימלט: הייתי מציע להפעיל את קציני הביקור הסדיר, שהם על תקן של פקידים, כלומר אינם זכאים לחודשיים חופשה, ולהסיע אותם לבתי-הספר כדי לראות מה מצב השיפוצים. כלומר להשתמש בכוח אדם שעומד לרשות המשרד, כדי לברוק ולברר אם הכל נעשה בבתי-הספר בתקופת החופש.

מר ברגסון: לשאלתה של חברת הכנסת רזיאל-נאור - אנחנו מפעילים לחץ על העיריות, וליד הלחץ - גם סכומים, כדי שיזרזו ויבצעו את השיפוצים ההכרחיים לקראת פתיחת שנת הלימודים.

קציני הביקור הם כולם עובדי הרשויות המקומיות, אמנם במימון הממשלה, על פי הסכמים. תפקידם בבתי-הספר אינו אדמיניסטרטיבי. תפקידם למנוע נשירה ולהחזיר נושרים. השד מסר על השגם זה בהרצאתו האחרונה בכנסת. רק הזכרתי אותם בקשר לזרועות השונות שאנחנו מפעילים בבתי-הספר.

היור א. רימלט:

אני רוצה להגיד בסיכום שאין לצרף הרבה פקדים שאנחנו כועדה מקבלים סיפוק פורתא. אבל לגבי הטיפול בבית-הספר כ"ח, בלי לגרוע מכל מה שנעשה לפני שאנחנו התחלנו בדיון בעניין זה - יש התקדמות רבה. אני רוצה לזקוף זאת במידה לא מעטה לזכותו של מר ברגסון.

ועדת החינוך השמע ממנהל המחוז בטר שבט על המצב בבתי-הספר

אני רוצה לנגוע בדבר אחד שאולי אינו
 שייך לגמרי למנהל המחוז. אני יודע שיחסיו של מר ברגסון עם מחלקת
 החינוך של עיריית ירושלים הם יותר תקינים. יש שכונות בירושלים
 שמתאכלסות במהירות, ולעומת זאת מפגרים בהן בהקמת מבני החינוך. מה
 יוצא? יש למשל שכונה שבית-הספר בה היה בצריפים, ובנו בית-ספר גדול.
 ההורים הותיקים שילדיהם למדו בצריפים פוותרים על בית-הספר הגדול שם
 יש אינטגרציה. או שאין מספיק כיתות, אז יש אנשים שיש להם קשרים עם
 העיריה, הם מוציאים את הילדים ורושמים אותם לבית-ספר אחר, למשל רחביה.
 ומדובר בשכונות אינטגרטיביות. יש מקרים רבים כאלה.

הייתי מבקש מאד שמשרד החינוך יפעיל
 את השפעתו - היא מוגבלת, אבל קיימת - כדי שלא ייווצרו בעיות כאלה.
 הענין מתחיל כשיש פיגור בין מבני בתי-ספר לבין מספר הילדים הזקוקים
 לבית-ספר. הואיל וברוב השכונות האלה האוכלוסיה מתאימה לבית-ספר
 יסודי אינטגרטיבי, אנ לחטיבת ביניים, יש ללחוץ לחץ רב כדי שהעיריה
 לא תפגור בחקיקת מבני החינוך. בלתי אפשרי לנהל את תלך בדיוק לפי
 קצב גידול האוכלוסיה, אבל שתתדל לפעול. כי אחרת יגיעו לועדה זו
 מכתבים ופניות של הורים וכו'.

אני מודה לכם. הישיבה נעולה.

הישיבה נסתיימה בשעה 10.10.